

IOGT i Norge er en landsomfattende ruspolitisk organisasjon i vekst. Vi driver ulike rusforebyggende tiltak og et utstrakt sosialt arbeid rettet mot rusavhengige og mot barn og unge. Vi jobber for å gjøre det lett å ta rusfrie valg og vil bidra til et trygt og inkluderende samfunn.

INNSPILL TIL NY FOLKEHELSEMEDLING FRA IOGT I NORGE

Folkehelse må være modig

Definisjonen på folkehelsearbeid, hentet fra Folkehelseloven, er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse, forebygge sykdom og skade eller beskytte mot helsetrusler. Alkohol er en av de største risikofaktorene for ikke-smittsomme sykdommer, og det er derfor helt nødvendig at en folkehelsemelding setter nasjonale mål for arbeidet samt peker på virkemidler som vi vet virker forebyggende. Narkotika har de siste årene fått stor oppmerksomhet politisk og i samfunnsdebatten, og det er derfor viktig at en ny folkehelsemelding også peker på utfordringene vi nå ser.

Tidligere Folkehelsemelding – Mestring og Muligheter

Vi mener at forrige Folkehelsemelding 'Meld. St. 19 (2014-2015) Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter' burde ha gått lenger i å adressere alkohol som en av de største risikofaktorer for folkehelse. Likevel adresserer meldingen alkoholpolitiske virkemiddel på en god måte, og inkluderer følgende elementer som bør videreføres i den nye meldingen:

- Nasjonal målsetting: Videreføre målsetting om 10 prosent reduksjon av skadelig forbruk av alkohol (følge WHO sin målsetting). Dette betyr at man også må adressere totalforbruket i Norge (totalforbruksmodellen).
- Bruke de alkoholpolitiske virkemidlene mer effektivt for å redusere totalforbruket og den skadelige bruken av alkohol.
- Legge til rette for sunne helsevalg.
- Forebyggende og foreldrestøttende tiltak skal få en større plass i arbeidet.

Vår oppfatning er at den største utfordringen med forrige melding er den manglende implementeringen. Ett eksempel på dette er målet om at 'kommunene i større grad skal ta ut potensialet i alkohollovgivningen som del av arbeidet med å fremme folkehelse'. Isteden ser vi at f eks ved tildelinger av skjenkebevillinger er det et kortsiktig hensyn til næringslivet som settes først, og ikke hensynet til folkehelsen.

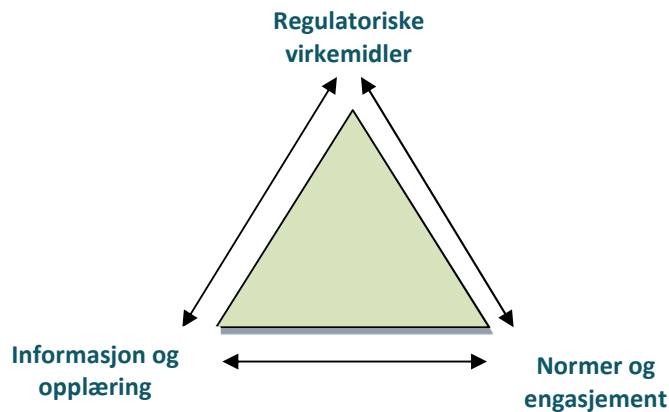
IOGT mener at det er viktig å ha med seg følgende perspektiv i arbeidet med ny folkehelsemelding:

Målsetting og strategi for måloppnåelse

Ny folkehelsemelding bør videreføre WHO og tidligere folkehelsemelding sin målsetting om 10 prosent reduksjon av det skadelige forbruket. For å oppnå en reduksjon i det skadelige forbruket må man redusere totalforbruket av alkohol (adressere både politiske, kulturelle og forebyggende tiltak). En målsetting for en reduksjon av det totale forbruket bør derfor være 25 prosent reduksjon fra 2016 nivå. En alkoholstrategi for å nå disse målene må inkluderes som en del av implementeringen av folkehelsemeldingen.

Bærekraftig rusforebygging

Det må jobbes både politisk og kulturelt med rusforebygging for at det skal være bærekraftig på lang sikt. For vårt rusforebyggingsarbeid tar vi i IOGT i Norge utgangspunkt i forebyggingstriangelet, og vi ønsker å spille disse ideene inn i arbeidet med en ny folkehelsemelding.

De tre elementene i triangelet henger sammen, påvirker hverandre og er avhengig av hverandre. Den mest effektive rusforebyggingen er en politikk som regulerer tilgjengelighet og bruk. Informasjon og opplæring er eksempelvis informasjonskampanjer, samtaler med gravide, forebyggingsprogrammer, kursvirksomhet og andre former for påvirkningsarbeid rettet mot å øke kunnskap, fremme holdninger, kompetanse og endre atferd. Normer og engasjement handler om forståelse, holdninger, interesse og mobilisering for å redusere alkoholskadene.

Videre ønsker vi å se et tydelig fokus på foreldreinvolvering og foreldresamarbeid (samarbeid i lokalsamfunn) i alt rusforebyggende arbeid, gjennom hele oppvekstforløpet. IOGT har svært gode erfaringer med dette fra Sterk&Klar-programmet som vi gjennomfører ved en rekke norske ungdomsskoler i samarbeid med foreldreutvalgene ved skolene.

Den norske alkoholnormen må utfordres

Den norske alkoholnormen har to store utfordringer: 1) Den innebærer en forventning om at alle velfungerende voksne bruker alkohol og en normalisering av alkoholbruk og 2) den har en stor aksept for fyll og for utagerende atferd knyttet til alkoholbruk.

En reduksjon i det skadelige alkoholforbruket innebærer at vi må redusere totalforbruket og at vi endrer fyllekulturen. For å oppnå dette er vi avhengige av gode forebyggingsprogrammer og av godt informasjonsarbeid for å utfordre den rådende alkoholnormen. Ett tiltak for dette er å sørge for at rusforebygging integrerer en metodikk som bidrar til kritisk refleksjon rundt alkoholkultur og de folkehelsemessige konsekvensene av rusbruk i samfunnet. Skolen er en viktig arena fordi den samler alle uavhengig av bakgrunn.

Et annet tiltak for å jobbe med alkoholnormen er å styrke og anerkjenne positive rusfrie trender blant unge: Ungdataundersøkelsene dokumenterer at ungdom drikker senere og mindre. 20 prosent i aldersgruppen 16-34 år har ikke drukket alkohol siste året ifølge rapporten *Rusmidler i Norge 2016*.

Videre vil det være viktig å legge til rette for den store samtalen om alkoholens plass i vårt samfunn. Det krever et spesielt fokus på utfordringen som normaliseringen av alkoholbruk i norsk kultur og effekten dette har på barn og unge og andre sårbare grupper.

Det må være enkelt og attraktivt å ta alkoholfrie valg

Folkehelsemeldingen «Mestring og muligheter», Meld.St. 19 (2014-2015), fokuserer på at det skal legges til rette for sunne helsevalg. Det må i større grad legges til rette for at det skal være enkelt å ta rusfrie valg både i enkeltsituasjoner og i lengre perspektiver, ikke minst av hensyn til sårbare grupper.

Effektiv og målrettet bruk av de regulatoriske virkemidlene vil ha en stor betydning for den enkeltes valg. Eksempelvis vil en mer effektiv håndheving av aldersgrensene innebære at ungdoms fysiske tilgang til alkohol reduseres. Men en normalisering av en rusfri ungdomstid forutsetter også at foreldre og voksensamfunnet bidrar til å gjøre alkohol mindre viktig på våre egne sosiale og kulturelle arenaer.

Kunnskap gir økt engasjement for ansvarlig alkoholpolitikk

Et økende engasjement for å redusere fylleatferd og skadelig alkoholbruk vil med stor sannsynlighet også gi en større oppslutning og forståelsen for de regulatoriske virkemidlene, særlig med fokus på tilgjengelighet, pris og reklameforbudet (WHO topp tre anbefalinger).

Unngå normaliseringen av narkotiske stoffer

Narkotiske stoffer får stor oppmerksomhet både politisk og i medier, noe som ikke gjenspeiler hverken bruk eller de samfunnsmessige utfordringene dersom man sammenligner alkohol og narkotika. Det er likevel viktig å inkludere narkotiske stoffer i tilnærmingen skissert over med både målsetting om fortsatt lavt bruk sammen med god forebygging. Og ikke minst er det viktig å utfordre dagens debatt som kan gi uttrykk for en større bruk enn hva som er tilfelle – og dermed kan være et bidrag i å normalisere bruken av narkotiske stoffer.

Adressere alkohol sammen med sosial ulikhet i helse

I IOGT er vi opptatt av det skal føres en alkoholpolitikk som ivaretar de svakeste blant oss, også sårbare grupper som er mer utsatt for problemer fra alkoholbruk enn andre grupper. Folkehelsemeldingen bør derfor tematisere de underliggende strukturelle årsakene til sosiale helseforskjeller, eksempelvis fattigdom og ulike former for utenforskap, og hvordan vi som samfunn kan forebygge helseulikhet. Vi trenger derfor brede befolkningsrettede strategier i alkoholpolitikken.

Dra nytte av den frivillige mobiliseringen

De frivillige organisasjonene er sentrale og nødvendige aktører for en god og helhetlig rusforebygging. En av de viktigste årsakene til at vi har et lavere forbruk og færre skader enn mange andre land, både når det gjelder alkohol og narkotika, er at vi har klart å mobilisere mennesker både til støtte for en god politikk og til å gjøre en innsats forebyggende og på behandlingssiden. Det er helt vesentlig å ta vare på denne styrken og gi frivillige rusforebyggende organisasjoner mulighet til å bygge opp og ta vare på kompetansen og engasjementet gjennom forutsigelige tilskuddsordninger og et langsiktig perspektiv på samarbeid med det frivillige.

Kontakt:

Cecilie Widnes
Generalsekretær IOGT i Norge

E-post: cecilie.widnes@iogt.no
Mob 48231660

Nils Johan Svalastog Garnes
Styreleder i IOGT i Norge

Epost: nils.johan.garnes@iogt.no
Mob 95178552